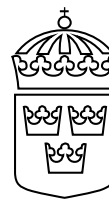

Regeringens proposition

2025/26:41

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter

Prop.
2025/26:41

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 november 2025

Ebba Busch

Romina Pourmokhtari
(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i syfte att stärka regelverket kring invasiva främmande arter inför införandet av en nationell förteckning över sådana arter. Enligt förslaget kan den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet för in en invasiv främmande art till Sverige från ett annat EU-land, i strid med ett nationellt förbud mot införsel, dömas till böter eller fängelse i högst två år. Vidare föreslås att den som för in en sådan art från ett annat EU-land ska vara skyldig att anmäla arten till Tullverket. Tullverket ska även ha befogenhet att kontrollera att anmälningsskyldigheten fullgörs och att införselförbudet iaktas samt i vissa situationer bl.a. kunna omhänderta en invasiv främmande art.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2026.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut3

2 Lagtext4

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken4

2.2 Förslag till lag om ändring i inregränslagen
(1996:701)6

3 Ärendet och dess beredning8

4 Bestämmelser om invasiva främmande arter8

4.1 EU:s förordning om invasiva främmande arter8

4.2 Nationell rätt.....9

5 Behovet av ändringar i regelverket om invasiva främmande
arter10

6 Sanktioner för otillåten hantering av invasiva främmande
arter11

7 Anmälningsskyldighet vid gränsen mot annat EU-land.....15

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....17

9 Konsekvenser.....17

10 Författningskommentar.....19

10.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken19

10.2 Förslaget till lag om ändring i inregränslagen
(1996:701)20

Bilaga 1 Sammanfattning av promemorian Naturvårdsverkets
och Havs- och vattenmyndighetens förslag till
nationell förteckning samt tillhörande
författningsändringar (KN2023/03476).....22

Bilaga 2 Promemorians lagförslag.....23

Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna26

Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag28

Bilaga 5 Lagrådets yttrande32

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 november 2025.....33

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2025/26:41

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inregräns-lagen (1996:701).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext,

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 2 c § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

2 c §¹

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet *hanterat en invasiv främmande art på något sätt som beskrivs i artikel 7.1 a–h i förordning (EU) nr 1143/2014, och därigenom bryter mot förordningen eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket. Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.*

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet *bryter mot artikel 7.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 genom att*

1. föra in en invasiv främmande art på Europeiska unionens territorium,
2. hålla, föda upp eller transportera en invasiv främmande art,
3. släppa ut en invasiv främmande art på marknaden,
4. använda en invasiv främmande art eller utbyta sådana arter,
5. tillåta att en invasiv främmande art reproducerar sig, växer eller odlas, eller
6. släppa ut en invasiv främmande art i miljön.

Till ansvar enligt första stycket döms det inte om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 om att en invasiv främmande art inte får föras in i Sverige eller hanteras på ett sådant sätt som anges i första stycket 2–6.

Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.

Till ansvar döms det inte om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i inregränslagen (1996:701)

Härigenom föreskrivs att 2 § inregränslagen (1996:701)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Lagen är tillämplig endast på följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen (1996:67) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 3 § samma lag,

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydaggar, spikklubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. kulturmiljölagen (1988:950),

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 19 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter vid kontroll av åldersgränsen i 21 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter samt lustgas vid kontroll av mängdbegränsningen och åldersgränsen i 7 § lagen (2025:621) om lustgas,

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av

14. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och använd-

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2024:733.

² Senaste lydelse 2025:622.

sprängämnesprekursorer, om
ändring av förordning (EG) nr
1907/2006 och om upphävande av
förordning (EU) nr 98/2013, i den
ursprungliga lydelsen, och 3 §
lagen (2014:799) om sprängämnes-
prekursorer, och

15. explosiva varor som avses i
lagen (2010:1011) om brandfarliga
och explosiva varor.

ning av sprängämnesprekursorer,
om ändring av förordning (EG) nr
1907/2006 och om upphävande av
förordning (EU) nr 98/2013, i den
ursprungliga lydelsen, och 3 §
lagen (2014:799) om spräng-
ämnesprekursorer,

15. explosiva varor som avses i
lagen (2010:1011) om brand-
farliga och explosiva varor, och

16. *invasiva främmande arter.*

Prop. 2025/26:41

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Europaparlamentet och rådet antog i oktober 2014 förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter, här kallad EU:s förordning om invasiva främmande arter. Enligt förordningen får medlemsstaterna upprätta en nationell förteckning över invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten lämnade i juni 2023 in en hemställan till regeringen med förslag om att införa en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige (KN2023/03476). I promemorian föreslås ändringar i bl.a. miljöbalken och inregränslagen (1996:701). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1* och promemorians lagförslag återges i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga hos Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2023/03476).

I propositionen behandlas endast de förslag i promemorian som gäller ändringar i miljöbalken och inregränslagen. Övriga förslag bereds vidare i Regeringskansliet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 2 oktober 2025 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådet lämnar förslagen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag görs vissa språkliga ändringar.

4 Bestämmelser om invasiva främmande arter

4.1 EU:s förordning om invasiva främmande arter

EU:s förordning om invasiva främmande arter innehåller bestämmelser som syftar till att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på biologisk mångfald inom EU (artikel 1). Med en invasiv främmande art avses en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster (artikel 3.2). Förordningen är en s.k. minimireglering vilket innebär att medlemsstaterna får behålla eller anta strängare nationella regler i syfte att förhindra introduktion, etablering och spridning av invasiva främmande arter (artikel 23).

Av förordningen följer att Europeiska kommissionen ska anta en förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse, en så kallad unionsförteckning (artikel 4). För en art som är upptagen på unionsförteckningen gäller vissa förbud (artikel 7. 1 a–h). Arten får inte avsiktligt föras in på EU:s territorium, hållas, födas upp, transporteras till, från eller inom EU (med undantag för transport av arter till anläggningar i samband

med utrotning), släppas ut på marknaden, användas eller utbytas, tillåtas reproducera sig, växa eller odlas, eller släppas ut i miljön. Under vissa förutsättningar får dock tillstånd för verksamhet med arterna utfärdas (artikel 8 och 9).

Medlemsstaterna är skyldiga att inom viss tid vidta utrotningsåtgärder mot arterna på unionsförteckningen (artikel 17). Undantag från skyldigheten att utrota en art gäller i vissa fall, bl.a. då utrotning inte är tekniskt genomförbart eller utrotningsmetoder inte finns tillgängliga (artikel 18). För arter med stor spridning ska medlemsstaterna införa hanteringsåtgärder (artikel 19).

Medlemsstaterna får enligt förordningen upprätta en nationell förteckning över invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse (artikel 12). En invasiv främmande art av medlemsstatsbetydelse är en art som inte är upptagen på unionsförteckningen och vars negativa effekter av att den sprids eller sätts ut är av betydelse för medlemsstatens territorium eller delar av det (artikel 3.4). Om en nationell förteckning upprättas får vid behov bl.a. de restriktioner tillämpas som gäller för arterna på unionsförteckningen. Åtgärderna ska vara förenliga med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och anmälas till kommissionen i enlighet med unionsrätten.

Medlemsstaterna ska fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för överträdelser av EU:s förordning om invasiva främmande arter (artikel 30). Sådana sanktioner har införts i miljöbalken, se vidare i avsnitt 4.2.

4.2 Nationell rätt

Förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter innehåller kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om invasiva främmande arter. Förordningen är delvis meddelad med stöd av bemyndigandet i 8 kap. 4 § miljöbalken som bl.a. möjliggör för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om åtgärder för att förebygga introduktion och spridning av invasiva främmande arter och för att minimera, mildra och avhjälpa sådana arters negativa effekter på den biologiska mångfalden.

Av förordningen följer att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är ansvariga myndigheter för landlevande respektive vattenlevande invasiva främmande arter. Myndigheterna ska i egenskap därav inom sina respektive ansvarsområden bl.a. utföra riskbedömningar, pröva frågor om tillstånd, utreda vilka hanteringsåtgärder som bör gälla för en art och rapportera information till Europeiska kommissionen. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har även till uppgift att till regeringen föreslå de arter som bör tas upp i en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige och vad som bör gälla för arterna. Någon nationell förteckning har dock ännu inte upprättats.

Länsstyrelsen ansvarar enligt förordningen för att besluta om och verkställa utrotningsåtgärder för de arter som omfattas av EU:s förordning om invasiva främmande arter. Länsstyrelsen är även enligt 2 kap. 8 § 8 miljötillsynsförordningen (2011:13) tillsynsmyndighet för hantering av

invasiva främmande arter. Ytterligare bestämmelser om tillsyn finns i 26 kap. miljöbalken.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot en restriktion som gäller för en art på unionsförteckningen kan enligt 29 kap. 2 c § miljöbalken dömas för otillåten hantering av en invasiv främmande art till böter eller fängelse i högst två år. Vid grov oaktsamhet döms dock till ansvar endast om gärningen medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.

5 Behovet av ändringar i regelverket om invasiva främmande arter

Invasiva främmande arter är globalt ett av de största hoten mot biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster. Utöver de arter som är upptagna på unionsförteckningen finns även andra invasiva främmande arter som orsakar eller riskerar att orsaka negativa effekter av betydelse för Sverige. Dessa arter hotar och konkurrerar genom sin utbredning ut andra växt- och djurarter och förstör deras livsmiljöer, med betydande samhällskostnader som följd. Regeringen avser mot bakgrund av detta införa en nationell förteckning över invasiva främmande arter.

De åtgärder som införs för arter som ingår i en nationell förteckning ska vara förenliga med EUF-fördraget. Enligt fördraget ska fri rörlighet för bl.a. varor råda på EU:s inre marknad (artikel 26.2). Kvantitativa import- och exportrestriktioner mellan medlemsstaterna samt åtgärder med motsvarande verkan är som huvudregel förbjudna (artikel 34 och 35). Detta hindrar dock inte att det införs vissa förbud eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv eller att bevara växter (artikel 36). Förbuden eller restriktionerna får inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Regeringen har under våren 2025 remitterat ett förslag om att införa en nationell förteckning över invasiva främmande arter. Förslaget omfattar 51 arter, varav 28 vattenlevande och 13 landlevande och innehåller bl.a. bestämmelser om restriktioner kopplade till hanteringen av arterna. Förslaget innebär att det införs förbud mot vissa former av hantering av arterna. Förbuden motsvarar i huvudsak vad som gäller för de arter som är upptagna på unionsförteckningen, såsom förbud mot att avsiktligt hålla, föda upp, transportera, använda och odla arterna, liksom att släppa ut arter i miljön.

För att regelverket för en nationell förteckning över invasiva främmande arter ska få avsedd effekt behöver även vissa lagändringar göras i fråga om sanktioner för viss hantering av arterna och Tullverkets befogenheter i samband med kontroll vid inre gräns.

6 Sanktioner för otillåten hantering av invasiva främmande arter

Prop. 2025/26:41

Regeringens förslag

Den som för in en invasiv främmande art till Sverige från ett annat EU-land och därigenom bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat ska kunna dömas för otillåten hantering av en invasiv främmande art. De former av hantering som omfattas av tillämpningsområdet ska uttryckligen anges i straffbestämmelsen.

Promemorians förslag

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens, men har en annan redaktionell och språklig utformning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna är positiva till eller har inga synpunkter på förslaget. *Göteborgs tingsrätt* anser att straffbudet är svåröverskådligt och ifrågasätter om lagstiftningstekniken, som innebär att man hänvisar till både EU:s och regeringens förordningar, uppfyller kraven på sådan tydlighet som bör kunna ställas för gärningar som kan leda till fängelsestraff. *Sveriges advokatsamfund* menar att det hade varit önskvärt att förtydliga att det är åtgärder i förhållande till den nationella förteckningen som kriminaliseras genom förslaget. Flera länsstyrelser, däribland *Länsstyrelsen i Jämtlands län*, *Länsstyrelsen i Kronobergs län* och *Länsstyrelsen i Värmlands län*, framför att straffbestämmelsen är otydlig och att begreppet hantering behöver definieras för att myndigheter ska kunna bedöma vad som är en otillåten hantering. *Länsstyrelsen i Skåne län* menar att straffsatsen bör ses över. *Länsstyrelsen i Blekinge län*, *Länsstyrelsen i Hallands län* och *Länsstyrelsen i Norrbottens län m.fl.* anser att straffbestämmelsen även bör omfatta oaktsamhetsbrott av normalgraden eftersom nuvarande reglering sällan leder till lagföring. *Världsnaturfonden WWF* förespråkar en generell översyn av straffbestämmelsen med anledning av miljöbrottsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag

Införsel av en nationellt listad invasiv främmande art från ett annat EU-land till Sverige ska kunna leda till straffansvar

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hanterar en invasiv främmande art på ett sätt som inte är tillåtet enligt 29 kap. 2 c § miljöbalken kan dömas för otillåten hantering av en invasiv främmande art. Det straffbelagda området omfattar sådan hantering som anges i artikel 7.1 a–h i EU:s förordning om invasiva främmande arter. Det handlar bl.a. om att avsiktligt föra in en art på EU:s territorium, hålla eller föda upp en art eller släppa ut en art på marknaden eller i miljön. För att hanteringen ska medföra straffansvar ska den som utför handlingen genom hanteringen bryta mot EU-förordningen eller föreskrifter som regeringen har meddelat

med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket, dvs. föreskrifter om åtgärder för att förebygga introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Detta innebär att hanteringen kan avse såväl invasiva främmande arter som är upptagna på unionsförteckningen som arter som kan komma att ingå i en kommande nationell förteckning över invasiva främmande arter (prop. 2017/18:211 s. 51).

Eftersom EU:s förordning om invasiva främmande arter är en minimi-reglering får det på nationell nivå antas mer långtgående restriktioner än de som följer av EU-förordningen, t.ex. för hantering av de arter som är upptagna på en nationell förteckning. Regeringen bedömer att ett antal invasiva främmande arter som inte finns upptagna på unionsförteckningen utgör ett sådant betydande hot mot biologisk mångfald i Sverige att dessa bör ingå i en nationell förteckning över invasiva främmande arter och därmed omfattas av förbud när det gäller hantering av dem. Som framgår har det genom 29 kap. 2 c § miljöbalken införts straff för viss hantering av invasiva främmande arter som finns upptagna på en nationell förteckning. I paragrafen straffbeläggs sådan hantering som anges i artikel 7.1 a–h i EU-förordningen. I punkt a i artikeln anges att en invasiv främmande art inte avsiktligt får föras in på unionens territorium. Det medför, läst tillsammans med straffbestämmelsen i miljöbalken, att införsel av en art till Sverige från ett land utanför EU som sker i strid med ett nationellt gällande förbud är belagd med straff. Införsel till Sverige från ett annat EU-land omfattas dock inte av artikel 7.1 i EU-förordningen och därmed inte heller av 29 kap. 2 c § miljöbalken. Mycket talar för att arter på den kommande nationella förteckningen behöver omfattas av ett förbud mot avsiktlig införsel till Sverige även från ett annat EU-land. För invasiva främmande arter som omfattas av tillfälliga nödatgärder eller som är upptagna på unionsförteckningen skulle det också framöver kunna vara aktuellt att överväga införandet av ett sådant förbud. Ett exempel i närtid på ett sådant behov är spridningen till Sverige från andra EU-länder av den invasiva plattmaskarten *Obama nungara*. För att all otillåten införsel av invasiva främmande arter ska sanktioneras på samma sätt bör därför 29 kap. 2 c § miljöbalken kompletteras så att paragrafen omfattar den som bryter mot ett av regeringen meddelat förbud genom att föra in en invasiv främmande art i Sverige. Hänvisningen till artikel 7.1 a i EU-förordningen bör samtidigt tas bort när det gäller sådana överträdelser. Den nya regeln kommer därmed att omfatta införsel såväl från EU-länder som från länder utanför EU.

I övrigt bedöms den reglering av otillåten hantering som finns i artikel 7.1 vara ändamålsenlig och det bedöms inte behövas någon ytterligare justering av vilken hantering som ska vara otillåten och straffbelagd när det gäller arter på den nationella förteckningen.

Samma förutsättningar ska gälla för straff för införsel till Sverige från ett annat EU-land som vid annan otillåten hantering av en invasiv art

För att dömas till ansvar enligt 29 kap. 2 c § miljöbalken krävs uppsåt eller grov oaktsamhet. Avgränsningen av straffansvaret till grovt oaktsamma gärningar har i förarbetena till bestämmelsen motiverats med att straffbestämmelsen har ett förhållandevis vitt tillämpningsområde samt att det inte kan krävas att enskilda ska känna igen alla invasiva främmande arter

(prop. 2017/18:211 s. 50). Regeringen anser att dessa skäl även gör sig gällande vid en otillåten införsel av en nationellt listad invasiv främmande art till Sverige från ett annat EU-land. Samma krav på aktsamhet ska därmed ställas vid en sådan hantering som gäller vid andra former av otillåten hantering av en invasiv främmande art. Liksom gäller i övrigt vid tillämpningen av 29 kap. 2 c § bör det vid grov oaktsamhet endast dömas till ansvar om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet. För ringa brott bör det inte dömas till ansvar (29 kap. 11 § första stycket). Till ansvar bör heller inte dömas om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Påföljden vid otillåten hantering av en invasiv främmande art är enligt 29 kap. 2 c § miljöbalken böter eller fängelse i högst två år. Samma straffskala bedöms vara motiverad vid otillåten införsel av en nationellt listad invasiv främmande art till Sverige från ett annat EU-land eftersom en sådan hantering i straffhänseende är att likställa med otillåten införsel av en art till unionen.

En del remissinstanser framför generella invändningar mot kraven för att dömas för otillåten hantering av en invasiv främmande art och den straffsats som gäller för brottet. Flera länsstyrelser och *Världsnaturfonden WWF* anför att det straffbara området som omfattas av bestämmelsen generellt bör utökas till oaktsamhetsbrott av normalgraden. *Länsstyrelsen i Skåne län* anför vidare att sanktionen varken är effektiv eller avskräckande och att straffskalan bör ses över. Det är dock inte möjligt att inom ramen för denna proposition göra någon generell översyn av aktsamhetskravet eller straffskalan för brottet otillåten hantering av en invasiv främmande art.

Bestämmelsen förtydligas så att det framgår vilka former av hantering av en invasiv främmande art som är straffbara

Den i promemorian föreslagna straffbestämmelsen är utformad som ett blankettstraffstadgande som föreskriver straff för överträdelser av förbud som anges dels i EU:s förordning om invasiva främmande arter, dels i föreskrifter som meddelas av regeringen med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket miljöbalken. Flera remissinstanser, t.ex. *Göteborgs tingsrätt* och *Sveriges advokatsamfund*, framför att bestämmelsen är svåröverskådlig och att tillämpningsområdet framstår som otydligt. Regeringen har förståelse för dessa synpunkter. De gärningar som kan följas av straff bör i största möjliga utsträckning beskrivas för att det ska kunna bedömas vad som är ett tillåtet respektive otillåtet handlande. Den reglering som hanteringen av invasiva främmande arter omfattas av är dock så pass komplex att en brottsbeskrivning som täcker in alla otillåtna förfaranden och samtidigt exkluderar den hantering som till följd av undantag är tillåten skulle bli alltför detaljerad. I stället bör det tydliggöras vilken hantering av invasiva främmande arter som kan medföra straffansvar genom att det anges uttryckligen i straffbestämmelsen. För att inte oavsiktligt utvidga vad som är straffbelagt bör det även framgå att hanteringen endast kan leda till straff om den enskilde därigenom bryter mot artikel 7.1 i EU:s förordning om invasiva främmande arter eller före-

skrifter om förbud som meddelats av regeringen med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 miljöbalken. Denna lagstiftningsteknik, där blankettstraffbudet kompletteras med en ram som anger de handlingar som omfattas av tillämpningsområdet, överensstämmer med flera andra straffbestämmelser i 29 kap. miljöbalken.

Även med förtydliganden om vilka handlingar som kan vara straffbelagda krävs det efterforskning för att få klarhet i vilka regler som gäller för en viss handling och vad som är straffsanktionerat. Enbart den omständigheten att det kan fordras efterforskning och överväganden om vad som gäller innebär dock inte att kravet på tydlighet och precision i ett blankettstraffbud ska anses eftersatt (se NJA 2007 s. 227 och NJA 2012 s. 105). Regeringen anser att den föreslagna utformningen av bestämmelsen med en uttrycklig ram, tillsammans med hänvisningar till bakomliggande EU-regler respektive nationella föreskrifter, är tillräckligt tydlig och väl preciserad för att uppfylla nödvändiga krav på rättssäkerhet.

Som en generell förutsättning för straffansvar gäller att personen genom hanteringen bryter mot artikeln i EU-förordningen eller mot regeringens föreskrifter. Hantering av invasiva främmande arter som omfattas av ett undantag från tillämpligt förbud eller som sker i enlighet med ett meddelat tillstånd medför således inte straffansvar. Sådan hantering anses inte bryta mot förbuden i EU-förordningen eller förbud som beslutats av regeringen.

Undantag som innebär att en hantering som anges i artikel 7.1 i EU-förordningen inte medför straffansvar enligt 29 kap. 2 c § miljöbalken kan gälla olika fall. Enligt EU-förordningen får tillstånd utfärdas i enlighet med artiklarna 8 eller 9 och övergångsbestämmelser i artiklarna 31 eller 32 i EU-förordningen kan vara tillämpliga i fråga om sällskapsdjur respektive arter i kommersiella lager. Hantering som sker i enlighet med dessa undantag medför således inte straffansvar. På motsvarande sätt gäller inte straffansvar för en hantering som är tillåten till följd av att den omfattas av ett undantag enligt föreskrifter som regeringen har meddelat när det gäller arter som är upptagna på en nationell förteckning över invasiva främmande arter eller som omfattas av regeringens beslut om nödåtgärder. Undantag kan även gälla enligt föreskrifter som myndigheter har meddelat, t.ex. föreskrifter om hanteringsåtgärder som är tillämpliga i fråga om vissa redan etablerade invasiva främmande arter.

Genomförandet av det nya miljöbrottsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1203 av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG) bereds inom ramen för ett annat ärende i Regeringskansliet. *Världsnaturfonden WWF:s* synpunkt att bestämmelsen med anledning av direktivet bör ses över i vidare bemärkelse hanteras därför inte inom ramen för denna proposition.

Hänvisningsteknik

Hänvisningen till EU:s förordning om invasiva främmande arter i 29 kap. 2 c § miljöbalken är dynamisk. Regeringen anser att straffbestämmelsen även fortsatt bör vara dynamisk för att säkerställa att förändringar i EU-förordningen får omedelbart genomslag, inklusive förändringar om vilka invasiva främmande arter som vid varje tidpunkt är upptagna på unionsförteckningen. Genom att i bestämmelsen uttryckligen ange vilka hand-

lingar som är straffsanktionerade bedöms bestämmelsen uppfylla nödvändiga krav på förutsebarhet och rättssäkerhet, utan att effektiviteten eftersätts.

Prop. 2025/26:41

7 Anmälningsskyldighet vid gränsen mot annat EU-land

Regeringens förslag

Inregränslagen ska vara tillämplig på invasiva främmande arter. Den som för in en invasiv främmande art från ett annat EU-land till Sverige ska därmed vara skyldig att anmäla arten till Tullverket, om arten omfattas av ett förbud mot införsel. Tullverket ska ges befogenheter att kontrollera införsel av invasiva främmande arter vid inre gräns och vid behov omhänderta sådana arter.

Promemorians förslag

Promemorians förslag överensstämmer i sak med regeringens, men har en annan språklig utformning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna är positiva till eller har inga synpunkter på förslaget. *Tullverket* har tillstyrkt förslaget, men anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör analyseras hur bestämmelsen ska göras verkningfull, genom att andra myndigheter ges befogenheter att bistå Tullverket vid kontroller av invasiva främmande arter.

Skälen för regeringens förslag

Av EU:s förordning om invasiva främmande arter följer att medlemsstaterna ska utföra offentliga kontroller för att förhindra att arter som är upptagna på unionsförteckningen förs in i unionen från tredje land (artikel 15). Kontrollerna vid Sveriges gräns mot tredje land utförs av Tullverket, Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket. För arter på en nationell förteckning kan motsvarande reglering införas genom föreskrifter som meddelas av regeringen.

När det gäller kontroll av införsel av varor från annat EU-land till Sverige finns bestämmelser i inregränslagen (1996:701) och tullbefogenhetslagen (2024:710). Enligt inregränslagen är den som för in en vara som omfattas av ett förbud mot införsel eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt skyldig att anmäla varan till Tullverket. Detsamma gäller om varan förs in med stöd av ett tillstånd som meddelats på grund av en oriktig uppgift eller en utelämnad föreskriven uppgift (3 § första stycket). I vissa fall ska varan dock alltid anmälas till Tullverket (3 § andra stycket). Inregränslagen gäller vissa angivna varor, såsom nötkreatur, svin, får,

getter, fjäderfän, fisk och reptiler, samt under vissa omständigheter andra djur (2 § 10 och 11).

Vid införsel av en vara som omfattas av inregränslagen har Tullverket och tulltjänstemän vissa befogenheter enligt 4 kap. tullbefogenhetslagen. En del befogenheter gäller samtliga varor som omfattas av inregränslagen. En tulltjänsteman får bl.a. uppmana någon att stanna och undersöka transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel eller utförsel. Tulltjänstemannen får även undersöka bagage, handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till en annan medlemsstat. Syftet med en undersökning ska vara att kontrollera att ett förbud eller villkor som avses i inregränslagen har iakttagits eller att den anmälningsskyldighet som där regleras har fullgjorts. Om det av någon särskild anledning behövs för kontrollverksamheten och det inte medför något väsentligt hinder för trafiken, får en tulltjänsteman vidare tillfälligt stänga av ett område där transportmedel lossas eller lastas eller passagerare går ombord på eller lämnar transportmedel. En tulltjänsteman får även omhänderta en vara om den inte får föras in till eller ut från Sverige till följd av att varan omfattas av ett sådant förbud eller villkor som avses i inregränslagen. Tullbefogenhetslagen innehåller även bestämmelser som anger skyldigheter för dem som reser eller transporterar varor över inre gräns att på olika sätt medverka vid kontrollen. Tullverket får under vissa förutsättningar förelägga en enskild att fullgöra sina skyldigheter. Föreläggandet får förenas med vite.

Som framgår i tidigare avsnitt anser regeringen att vissa invasiva främmande arter utgör ett sådant allvarligt hot mot den biologiska mångfalden i Sverige att det kan bli aktuellt att införa ett nationellt förbud mot införsel av arterna i landet från ett annat EU-land. Eftersom det mest kostnadseffektiva sättet att förhindra introduktion av sådana arter i landet är att de upptäcks i ett tidigt skede bör den som, trots ett införselförbud, för in en sådan art i landet vara skyldig att anmäla detta till Tullverket. Inregränslagen och tullbefogenhetslagen kan redan i dag bli tillämpliga vid införsel av vissa invasiva främmande arter. Fiskarter omfattas t.ex. av varukategorin fisk som ingår i uppräkningsdelen av varor i inregränslagen. För att säkerställa att alla typer av invasiva främmande arter omfattas av reglerna bör det dock göras ett tillägg om att inregränslagen är tillämplig på sådana arter. På så sätt ges bättre förutsättningar att minska och förhindra spridning av invasiva främmande arter i miljön. Även vissa av de befogenheter som Tullverket och tulltjänstemän har enligt 4 kap. tullbefogenhetslagen bör gälla för arterna. De befogenheter som bedöms nödvändiga är de som gäller samtliga varor som räknas upp i inregränslagen, dvs. befogenheten att uppmana någon att stanna, utföra kontroller, stänga av områden, omhänderta varor och besluta om förelägganden.

Åtgärder som innebär att Tullverket får utökade befogenheter kopplade till att förhindra införsel av invasiva främmande arter till Sverige syftar till att skydda djurs hälsa och liv och att bevara växter. Syftet bedöms inte kunna uppnås genom andra typer av restriktioner som i mindre utsträckning inverkar på handeln inom EU. Åtgärderna är vidare att anse som proportionerliga i förhållande till det syfte som ska uppnås. Förslagen bedöms mot denna bakgrund vara förenliga med EU-rätten.

Tullverket har fört fram att andra myndigheter bör kunna bistå myndigheten vid kontrollerna av invasiva främmande arter. Regeringen kon-

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 maj 2026.

Regeringens bedömning

Några övergångsbestämmelser behövs inte.

Promemorian

Promemorian innehåller inte några förslag om tid för ikraftträdande eller övergångsbestämmelser.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen anser att de föreslagna lagändringarna bör träda i kraft så fort som möjligt vilket bedöms vara den 1 maj 2026.

Enligt 2 kap. 10 § regeringsformen får ingen dömas till straff eller annan brottspåföljd för en gärning som inte var belagd med brottspåföljd när den begicks och inte heller till en svårare brottspåföljd för gärningen än den som var föreskriven då. Av grunderna för 5 § brottsbalkens promulgationslag följer att straffbestämmelser inte får tillämpas så att de ges retroaktiv verkan till den tilltalades nackdel. En bestämmelse med samma innebörd finns i artikel 7 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Det behövs alltså inte några särskilda övergångsbestämmelser beträffande ändringen i straffbestämmelsen. Det bedöms heller inte finnas något behov av övergångsbestämmelser när det gäller den föreslagna regleringen om anmälningsskyldighet till och befogenheter för Tullverket.

9 Konsekvenser

De föreslagna ändringarna innebär att straffbestämmelsen om otillåten hantering av en invasiv främmande art utvidgas till att även omfatta införsel av sådana arter till Sverige från ett annat EU-land i den utsträckning det är förbjudet. En sådan införsel föreslås även behöva anmälas till Tullverket som därmed ges befogenheter att kontrollera införseln av invasiva främmande arter av betydelse för Sverige.

Den föreslagna regleringen bedöms medföra positiva effekter för samhället i stort. Genom att förhindra att invasiva främmande arter förs in

i landet minskar risken för spridning av arter som kan orsaka allvarliga negativa effekter på den biologiska mångfalden, leda till betydande samhällsekonomiska kostnader samt påverka människors hälsa negativt. Förslagen bidrar till ett mer effektivt förebyggande arbete och stärker Sveriges förmåga att hantera hotet från invasiva arter. Att förhindra införsel och etablering av invasiva arter i ett tidigt skede är betydligt mer kostnadseffektivt än att bekämpa dem efter att de har etablerat sig.

Den föreslagna regleringen kan vidare komma att påverka enskilda och näringsidkare som handlar med eller transporterar arter mellan EU-länder. I vilken omfattning dessa påverkas beror på vilka arter som framöver anses utgöra invasiva främmande arter av betydelse för Sverige och som därmed omfattas av införselförbud. Om arter som i dag förekommer i handeln inom unionen inkluderas, till exempel inom trädgårds- och akvariebranschen, kan konsekvenserna för berörda aktörer komma att bli större än om så inte blir fallet. Att de handlingar som omfattas av straffansvar uttryckligen anges i lagtexten bedöms samtidigt öka tydligheten och rätts-säkerheten för enskilda. Det blir därmed lättare att förutse vilka handlingar som är förbjudna och kan leda till straffansvar.

Ändringarna medför även konsekvenser för Tullverket som får till uppgift att ta emot anmälningar och kontrollera införsel av invasiva främmande arter från andra EU-länder. I vilken utsträckning myndighetens uppgifter ökar beror på vilka arter som kommer att omfattas av ett införselförbud. Utöver den praktiska hanteringen vid gränskontroller kan Tullverket komma att behöva anpassa rutiner, öka sitt informationsutbyte med andra myndigheter och eventuellt genomföra viss kompetensutveckling. De ökade kostnaderna bedöms dock vara begränsade och ska hanteras inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar.

De föreslagna ändringarna har även konsekvenser för Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket, som är nationellt ansvariga myndigheter för Sveriges arbete med invasiva främmande arter. Myndigheternas uppgifter i fråga om att samordna arbetet av arterna samt att vägleda andra myndigheter och aktörer i tillämpningen av lagstiftningen kan därmed komma att utökas. Redan i dag finns dock etablerade arbetssätt, samverkansstrukturer och myndighetsnätverk inom området invasiva främmande arter. Den ökade arbetsbördan bedöms därmed som begränsad och kostnaderna för detta ska hanteras inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen bedöms även i viss utsträckning få konsekvenser för polis, åklagare och domstol. Enligt Brottsförebyggande rådets kriminalstatistik för åren 2015–2023 har brottet otillåten hantering av en invasiv främmande art hittills resulterat i mycket få anmälningar. Detta kan delvis förklaras av att bestämmelsen är relativt ny och ännu inte fullt etablerad i rättstillämpningen. Den föreslagna utvidgningen av straffbestämmelsen, som innebär att även införsel från andra EU-länder omfattas, kan eventuellt komma att medföra en viss ökning av ärendemängden för både polis och åklagare samt viss ökning av mål i domstol. Den ökade arbetsbördan bedöms dock vara begränsad och ska hanteras inom ramen för myndigheternas befintliga resurser och budget.

Förslagen bedöms vara förenliga med EU-rätten och går inte heller längre än vad som krävs. Utvärdering av förslagen bedöms kunna ske i

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

29 kap.

2 c §

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot artikel 7.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 genom att

1. föra in en invasiv främmande art på Europeiska unionens territorium,
2. hålla, föda upp eller transportera en invasiv främmande art,
3. släppa ut en invasiv främmande art på marknaden,
4. använda en invasiv främmande art eller utbyta sådana arter,
5. tillåta att en invasiv främmande art reproducerar sig, växer eller odlas, eller
6. släppa ut en invasiv främmande art i miljön.

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 om att en invasiv främmande art inte får föras in i Sverige eller hanteras på ett sådant sätt som anges i första stycket 2–6.

Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.

Till ansvar döms det inte om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om straff för otillåten hantering av en invasiv främmande art. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Första stycket ändras så att det endast reglerar straff vid överträdelse av EU:s förordning om invasiva främmande arter. Bestämmelsen omfattar således endast hantering av sådana arter som är upptagna på den förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse som Europeiska kommissionen ska anta enligt artikel 4 i EU-förordningen (unionsförteckningen) och som är otillåten enligt artikel 7.1 i förordningen. Den hittillsvarande regleringen av straffansvar vid överträdelse av nationella föreskrifter flyttas till ett andra stycke. Det införs en punktlista i vilken det anges vilka former av hantering av en invasiv främmande art som kan medföra straffansvar. Punkterna är utformade för att överensstämma med artikel 7.1 a–h i EU-förordningen och har samma innebörd. Införandet av punkterna medför inte någon ändring i sak. Hittillsvarande andra meningen flyttas och läggs i ett tredje stycket. Övriga ändringar är endast språkliga.

I det nya *andra stycket* finns bestämmelser om straffansvar vid överträdelse av en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av bemyndigandet i 8 kap. 4 § första stycket 3. Regeringen får med stöd av bemyndigandet besluta om nationella bestämmelser för invasiva främmande arter som kräver åtgärder på nationell nivå, exempelvis för

arter som är upptagna på en sådan nationell förteckning över invasiva främmande arter av medlemsstatsbetydelse som avses i artikel 12 i EU-förordningen. Bemyndigandet möjliggör att det införs strängare regler än vad som följer av EU:s förordning om invasiva främmande arter, så länge bestämmelserna är förenliga med EUF-fördraget och anmäls till kommissionen i enlighet med unionsrätten (artikel 23 i EU-förordningen). Bemyndigandet ger även regeringen möjlighet att införa bestämmelser om sådana nödgärder som avses i artikel 10 i EU-förordningen i fråga om invasiva främmande arter som inte är upptagna på unionsförteckningen (se prop. 2017/18:211 s. 67). Stycket har delvis sin motsvarighet i hittillsvarande lydelse av paragrafen. Till skillnad från hittillsvarande lydelse regleras straffansvar för införsel från såväl länder utanför EU som EU-medlemsstater. Hittillsvarande lydelse möjliggör straffansvar endast vid införsel från ett land utanför EU. På samma sätt som i övrigt för brottet otillåten hantering av invasiva främmande arter gäller att endast gärningar som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet omfattas. I jämförelse med hittillsvarande lydelse har också språkliga ändringar gjorts bl.a. med anledning av redaktionella ändringar i första stycket.

Tredje stycket motsvarar hittillsvarande första stycket andra meningen.

Fjärde stycket motsvarar hittillsvarande andra stycket med en språklig ändring.

10.2 Förslaget till lag om ändring i inregränslagen (1996:701)

2 §

Lagen är tillämplig endast på följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen (1996:67) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 3 § samma lag,

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nithandskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikklubb och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. kulturmiljölagen (1988:950),

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 19 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter vid kontroll av åldersgränsen i 21 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter samt lustgas vid kontroll av mängdbegränsningen och åldersgränsen i 7 § lagen (2025:621) om lustgas,

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfä, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att

medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen, och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer,

15. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, och

16. *invasiva främmande arter.*

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av de varor som lagen är tillämplig på. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Genom ändringen tillkommer en ny punkt, *punkt 16*, om *invasiva främmande arter*. Med begreppet *invasiv främmande art* avses sådana arter som anges i artikel 3.2 i EU:s förordning om *invasiva främmande arter*, nämligen en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster. I den mån en *invasiv främmande art* inte får föras in i Sverige på grund av att den omfattas av ett förbud mot in- eller utförsel, eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt, gäller en skyldighet att anmäla varan till Tullverket enligt 3 § första stycket. Detsamma gäller om varan förs in med stöd av ett tillstånd som meddelats på grund av en oriktig uppgift eller en utelämnad föreskriven uppgift. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 miljöbalken meddela föreskrifter om åtgärder för att förebygga introduktion och spridning av *invasiva främmande arter* och för att minimera, mildra och avhjälpa sådana arters negativa effekter på den biologiska mångfalden. Sådana föreskrifter kan t.ex. innefatta förbud mot införsel från andra EU-länder av arter som är upptagna på en sådan nationell förteckning över *invasiva främmande arter* av medlemsstatsbetydelse som medlemsstaterna får anta enligt artikel 12 i EU-förordningen. Genom ändringen blir även Tullverkets och tulltjänstemäns uppgifter och befogenheter enligt 4 kap. tullbefogenhetslagen (2024:710) i relevanta delar tillämpliga vid införsel och utförsel av dessa *invasiva främmande arter* till eller från andra EU-länder.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

Sammanfattning av promemorian Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens förslag till nationell förteckning samt tillhörande författningsändringar (KN2023/03476)

I promemorian föreslås de arter som bör ingå i en nationell förteckning över invasiva främmande arter för Sverige. Promemorian innehåller även förslag om författningsändringar i syfte att reglera dessa arter.

Straffbestämmelsen i 29 kap. 2 c § miljöbalken föreslås ändras på så sätt att överträdelse av förbud i föreskrifter som regeringen har meddelat, i fråga om invasiva främmande som är upptagna på den nationella förteckningen, ska omfattas av det straffbara området. En ändring föreslås även i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Syftet är att ge Tullverket befogenhet att utföra kontroller i fråga om invasiva främmande arter som är upptagna på den nationella eller unionsförteckningen och som förs in i Sverige från andra EU-länder.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 2 c § miljöbalken ändras enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

2 c §

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet *hanterar en invasiv främmande art på något sätt som beskrivs i artikel 7.1 a-h i förordning (EU) nr 1143/2014, och därigenom bryter mot förordningen eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket.* Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.

Till ansvar enligt första stycket döms det inte om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet *bryter mot artikel 7.1 a-h i förordning (EU) nr 1143/2014 eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket.* Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen ändras enligt följande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Lagen är tillämplig endast på följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen (1996:67) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 3 § samma lag,

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikklubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. kulturmiljölagen (1988:950),

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 19 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, samt 21(38) tobaksfria nikotinprodukter vid kontroll av åldersgränsen i 21 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter,

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfä, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. varor som ska beskattas enligt lagen (2014:1470) om beskattning av viss privatinförsel av cigaretter,

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och använd-

15. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och använd-

ning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer, *och*

16. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

ning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer,

16. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, *och*

17. *invasiva främmade arter som regleras genom förordning (EU) nr 1143/2014 eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket miljöbalken.*

Prop. 2025/26:41
Bilaga 2

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian kommit in från Birdlife Sverige, De botaniska trädgårdarna i Sverige (Lunds botaniska trädgård, Bergianska trädgården; Uppsala linneanska trädgårdar och Göteborgs botaniska trädgård), Djurbranschens yrkesnämnd, Djurens rätt, Djurskyddet Sverige, Domstolsverket, Folkhälsomyndigheten, Formas, Fritidsodlingens riksorganisation, Föreningen Sesam, Föreningen svensk sjöfart, Försvarmakten, Göteborgs kommun, Göteborgs tingsrätt, Göteborgs universitet, Götene kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Holmen skog AB, Justitiekanslern, Jägarnas riksförbund, Kammarkollegiet, Karlshamns kommun, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Kristianstads kommun, Kungsbacka kommun, Kustbevakningen, Laholms kommun, Lantbrukarnas riksförbund, Linnéuniversitetet, Livsmedelsverket, Luftfartsverket, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö tingsrätt, Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturskyddsföreningen, Naturhistoriska riksmuseet, Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Simrishamns kommun, Sjöfartsverket, Skogsindustrierna, Skogsstyrelsen, Skövde kommun, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Sportfiskarna, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Stockholms universitet, Svenska botaniska föreningen, Svenska djurskyddsföreningen, Svenska jägareförbundet, Svenska kyrkan, Svensk fiskhälsa ekonomisk förening, Svenskt vatten, Sveriges advokatsamfund, Sveriges akvarieföreningars riksförbund, Sveriges entomologiska förening, Sveriges fiskares producentorganisation, Sveriges fiskevattenägareförbund, Sveriges kommuner och regioner, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges utsädesförening, Sveriges veterinärförbund, Tanums kommun, Torsby kommun, Trafikverket, Transportföretagen, Transportstyrelsen, Tullverket, Umeå universitet, Uppsala universitet, Vaxholms kommun, Vegtech AB, Vetenskapsrådet, Villaägarnas riksförbund, Världsnaturfonden WWF, Zoobranschens riksförbund, Åklagarmyndigheten och Örebro kommun.

Följande remissinstanser har avstått från att lämna synpunkter eller har inte inkommit med något yttrande: Agrifood Economics Centre, Alingsås kommun, Arboga kommun, Bromölla kommun, Centrum för biologisk mångfald, Danderyds kommun, Ekologiska lantbrukarna, Falkenberg kommun, Fastighetsägarna, Fiskbranschens riksförbund, Fiskekommunerna, Fiskhälsan FH AB, Forshaga kommun, Fältbiologerna, Färgelanda kommun, Greenpeace, Grums kommun, Gröna näringens riksorganisation, Haparanda kommun, Hushållningssällskapet, Jokkmokk

kommun, Jordens vänner, Justitieombudsmannen, Kils kommun, Leksands kommun, Lessebo kommun, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Mittuniversitetet, Oskarshamns kommun, Sametinget, Sandvikens kommun, SCA skog AB, Scandinavian Seed AB, Sigtuna kommun, Skogforsk, Skurups kommun, Strömsunds kommun, Sveaskog förvaltning AB, Svensk försäkring, Svensk handel, Svenska båtunionen, Svenska djurparksföreningen, Svenska ekomodernisterna, Svenska skogsplantor AB, Svenska utsädesföretagens förening, Svenskt vattenbruk och sjömat, Svenskt växtskydd, Sveriges hamnar, Sveriges herpetologiska riksförening, Sveriges insjöfiskares centralförbund, Tomelilla kommun, Trädgårdsanläggarna i Sverige, Vattenbrukarnas riksförbund, Viltskadecenter, Västsvenska handelskammaren och Övertorneå kommun.

Prop. 2025/26:41
Bilaga 3

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 29 kap. 2 c § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

2 c §¹

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet *hanterar en invasiv främmande art på något sätt som beskrivs i artikel 7.1 a–h i förordning (EU) nr 1143/2014, och därigenom bryter mot förordningen eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3 och andra stycket. Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.*

För otillåten hantering av en invasiv främmande art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet *bryter mot artikel 7.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 genom att*

1. föra in en invasiv främmande art på Europeiska unionens territorium,
2. hålla, föda upp eller transportera en invasiv främmande art,
3. släppa ut en invasiv främmande art på marknaden,
4. använda en invasiv främmande art eller utbyta sådana arter,
5. tillåta att en invasiv främmande art reproducerar sig, växer eller odlas, eller
6. släppa ut en invasiv främmande art i miljön.

Till ansvar enligt första stycket döms det inte om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som

Detsamma gäller den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot en föreskrift om förbud som regeringen har meddelat med stöd av 8 kap. 4 § första stycket 3

har meddelats i anslutning till den lagen.

genom att föra in en invasiv främmande art i Sverige eller hantera en sådan art på ett sätt som anges i första stycket 2–6.

Vid grov oaktsamhet ska det dömas till ansvar endast om gärningen har medfört skada på eller olägenhet för människors hälsa eller miljön eller risk för sådan skada eller olägenhet.

Till ansvar döms det inte om hanteringen är tillåten enligt barlastvattenlagen (2009:1165) eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen.

Prop. 2025/26:41
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2026.

Förslag till lag om ändring i inregränslagen (1996:701)

Härigenom föreskrivs att 2 § inregränslagen (1996:701)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §²

Lagen är tillämplig endast på följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd,

2. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

3. skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som avses i vapenlagen (1996:67) samt sådana vapen och andra föremål som anges i 1 kap. 3 § samma lag,

4. injektionssprutor och kanyler,

5. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

6. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydagg, spikkclubbor och liknande,

7. kulturföremål som avses i 5 kap. kulturmiljölagen (1988:950),

8. hundar och katter för annat ändamål än handel,

9. spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker, teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt alkohollagen (2010:1622), tobaksvaror och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare vid kontroll av åldersgränsen i 5 kap. 19 § lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter vid kontroll av åldersgränsen i 21 § lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter samt lustgas vid kontroll av mängdbegränsningen och åldersgränsen i 7 § lagen (2025:621) om lustgas,

10. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfä, fisk och reptiler,

11. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda,

12. barnpornografi enligt lagen (1998:1443) om förbud mot införsel och utförsel av barnpornografi,

13. varor som avses i lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor,

14. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om

14. sprängämnesprekursorer enligt artikel 5.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 av den 20 juni 2019 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer,

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2024:733.

² Senaste lydelse 2025:622.

ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen, och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer, *och*

15. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, i den ursprungliga lydelsen, och 3 § lagen (2014:799) om sprängämnesprekursorer,

15. explosiva varor som avses i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, *och*

16. *invasiva främmande arter.*

Prop. 2025/26:41
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2026.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-10-15

Närvarande: F.d. justitierådet Gudmund Toijer samt justitieråden Marie Jönsson och Jonas Malmberg

Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter

Enligt en lagrådsremiss den 2 oktober 2025 har regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i inregränslagen (1996:701).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Gabriella Modin.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 november 2025

Närvarande: statsrådet Busch, ordförande, och statsråden Svantesson, Edholm, Jonson, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, Wykman, Malmer Stenergård, Liljestrånd, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari, Larsson, Britz, Lann

Föredragande: statsrådet Pourmokhtari

Regeringen beslutar proposition Skärpningar av regelverket för invasiva främmande arter